

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ד, 2014
מספר השאלון: 131,001205

ת נ "ך

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון – קטעים שנלמדו – (22×4) – 88 נקודות
פרק שני – קטע שלא נלמד – (4×3) – 12 נקודות
סה"כ – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.
מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.
(2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים המצולמים מן התנ"ך בא השם המפורש בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון — קטעים שנלמדו (88 נקודות)

ענה על ארבע מהשאלות 1-5 (לכל שאלה — 22 נקודות).

בכל אחת מהשאלות שבחרת ענה על סעיף א (חובה) (10 נקודות),

ועל שניים מהסעיפים ב-ד (לכל סעיף — 6 נקודות).

1. היסטוריוגרפיה

קרא מלכים ב, כ"א, 1-18.

א

בן-

שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָנְשָׁה בְּמִלְכּוֹ וְחֲמִשִּׁים וְחֲמִשָּׁה שָׁנָה מֶלֶךְ
בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ חַפְצִי-בָּהּ: וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי ה' ב
כְּתוֹעֵבַת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹדִישׁ ה' מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיֵּשֶׁב ג
וַיִּבֶן אֶת-הַבָּמֹת אֲשֶׁר אָבֹד חִזְקִיָּהוּ אָבִיו וַיִּקֶּם מִזְבַּחַת
לְבַעַל וַיַּעַשׂ אֲשֶׁרָה כְּאֲשֶׁר עָשָׂה אַחָאב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁתַּחֲוֶה ד
לְכָל-עֲבַא הַשָּׁמַיִם וַיַּעֲבֹד אֹתָם: וּבְנָה מִזְבַּחַת בְּבֵית ה' ה
אֲשֶׁר אָמַר ה' בִּירוּשָׁלַם אֲשִׁים אֶת-שָׁמַי: וַיִּבֶן מִזְבַּחֹת ו
לְכָל-עֲבַא הַשָּׁמַיִם בְּשְׁתֵּי חֲצֹרוֹת בֵּית-ה': וַהֲעִבִיר אֶת- ז
בְּנָו בָּאֵשׁ וְעֹזֶנָּה וְנָחֵשׁ וַעֲשָׂה אוֹב וַיִּדְּעֹנִים הִרְבָּה לַעֲשׂוֹת הָרַע ח
בְּעֵינֵי ה': לְהַכְעִיס: וַיֵּשֶׁם אֶת-פֶּסֶל הָאֲשֶׁרָה אֲשֶׁר עָשָׂה ט
בְּבֵית אֲשֶׁר אָמַר ה' אֶל-דָּוִד וְאֶל-שְׁלֹמֹה בְּנֵו בְּבֵית הַזֶּה י
וּבִירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי מִכָּל שְׁבֹטֵי יִשְׂרָאֵל אֲשִׁים אֶת-שָׁמַי יא
לְעוֹלָם: וְלֹא אֶסִּיף לְהַנִּיד רֶגֶל יִשְׂרָאֵל מִן-הָאָדָמָה אֲשֶׁר יב
נָתַתִּי לָאֲבוֹתָם רֶק אֲסִי-יִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִים יג
וְלְכָל-הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-צִוָּה אֹתָם עֲבָדֵי מִשָּׁה: וְלֹא שָׁמְעוּ וַיִּתְּעַם יד
מִנְּשָׁה לַעֲשׂוֹת אֶת-הָרַע מִן-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד ה' מִפְּנֵי טו
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיִּדְּבַר ה' בִּיד-עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים לֵאמֹר: יַעֲזֹן טז
אֲשֶׁר עָשָׂה מִנְּשָׁה מֶלֶךְ-יְהוּדָה הַתַּעֲבֹבֹת הָאֵלֶּה הָרַע מִכָּל טז
אֲשֶׁר-עָשׂוּ הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר לָפָנָו וַיַּחֲטֵא גַם-אֶת-יְהוּדָה יז
בְּגִלּוּלָיו: לָכֵן כֹּה-אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יח
הֲנִי מֵבִיא רָעָה עַל-יְרוּשָׁלַם וְיְהוּדָה אֲשֶׁר כָּל-שָׁמְעָיו יט
תִּצְלַנָּה שְׁתֵּי אֲזֻזָיו: וְנָטִיתִי עַל-יְרוּשָׁלַם אֶת קוֹ שִׁמְרוֹן וְאֶת- כ
מִשְׁקַלֹּת בֵּית אַחָאב וּמַחִיתִי אֶת-יְרוּשָׁלַם כְּאֲשֶׁר-יִמְחָה

שמעה

י אֶת־הַעֲלֹחֶת מִחָה וְהִפֵּךְ עַל־פָּנֶיהָ: וְנִטְשֹׁתִי אֶת שְׂאֵרִית
נַחֲלָתִי וְנִתְּתִים בְּיַד אִיבֵיהֶם וְהָיוּ לְבָז וּלְמִשְׁפָּה לְכָל־
ט אִיבֵיהֶם: יֵעָן אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־הָרַע בְּעֵינַי וַיְהִיו מְכַעְסִים אֹתִי
טו מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר יֵצְאוּ אֲבוֹתָם מִמִּצְרַיִם וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה: וְגַם
דָּם נָקִי שִׁפַּךְ מִנְּשָׂה הִרְבָּה מְאֹד עַד אֲשֶׁר־מָלֵא אֶת־יְרוּשָׁלַם
פָּה לִפְהָ לְבַד מִחֲטָאתָו אֲשֶׁר הִחֲטִיא אֶת־יְהוּדָה לַעֲשׂוֹת
י הָרַע בְּעֵינַי ה': וְיִתֵּר דְּבָרֵי מִנְּשָׂה וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְחֲטָאתָו
אֲשֶׁר חָטָא הָלֹא־הֶם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי
יח יְהוּדָה: וַיִּשְׁכַּב מִנְּשָׂה עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבֹּר בְּגִן־בֵּיתוֹ בְּגִן־עֲזָא
וַיִּמְלֹךְ אַמּוֹן בְּנֹו תַחְתָּיו:

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא פסוקים 1-11 בקטע שלפניך.

ציין שלוש דרכים שבאמצעותן מחבר ספר מלכים מבטא ביקורת חריפה כלפי המעשים של מנשה.

בסס את דבריך על הכתוב.

ענה על שניים מהסעיפים ב-ד.

ב. קרא פסוקים 6-9 ופסוק 16 בקטע שלפניך.

(1) איזה סוג של חטא מתואר בפסוקים 6-9, ואיזה סוג של חטא מתואר בפסוק 16

(עד האתנחתא)? (2 נקודות)

(2) איזה משני סוגי החטאים שצינת בסעיף (1) מרכזי יותר, לשיטת המחבר?

נמק, ובסס את דבריך על הכתוב.

איזה חטא לדעתך כבד יותר? נמק. (4 נקודות)

ג. קרא פסוקים 10-15 בקטע שלפניך.

בקטע זה מוטלת האשמה בחורבן יהודה הן על מנשה הן על בני ישראל.

הבא ראיה מן הקטע לכל אחת מן ההאשמות האלה, והסבר כל ראיה שהבאת.

ד. קרא פסוקים 11-12 בקטע שלפניך וגם **מלכים א**, כ"א, 20-22; **מלכים ב**, י"ז, 20-23.

לדברי חז"ל, לכל ישראל מוקנית הזכות לעולם הבא, אולם לשלושה מלכים אין חלק בעולם

הבא: לירבעם בן נבט, לאחאב ולמנשה.

הסבר מהו המכנה המשותף לשלושת המלכים האלה שדווקא מהם שללו חז"ל את הזכות

לחלק בעולם הבא.

/המשך בעמוד 4/

קרא יחזקאל, ל"ז, 14-1.

א הִי־תָה עָלַי יְד־ה' וְיֹצִיאֵנִי בְרוּחַ ה' וְיִנְחֵנִי בְּתוֹךְ הַבְּקָעָה
 ב וְהָיָה מְלֶאכֶה עֲצָמוֹת: וְהַעֲבִירֵנִי עֲלֵיהֶם סָבִיב וְהָיָה
 ג רַבּוֹת מְאֹד עַל־פְּנֵי הַבְּקָעָה וְהָיָה יִבְשׁוֹת מְאֹד: וַיֹּאמֶר אֵלַי
 ד בֶּן־אָדָם הִתְחַיֵּינָה הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וְאָמַר אֲדֹנָי ה' אַתָּה
 ה יָדַעְתָּ: וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנֵּבֵא עַל־הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וְאִמְרַת אֵלֵיהֶם
 ו הָעֲצָמוֹת הַיְבֵשׁוֹת שָׁמְעוּ דְבַר־ה': כֹּה אָמַר אֲדֹנָי ה':
 ו וְלָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה הָיָה אֲנִי מֵבִיא בָכֶם רוּחַ וְחַיִּיתֶם: וְנָתַתִּי
 ז עֲלֵיכֶם גִּידִים וְהָעֲלֵתִי עֲלֵיכֶם בָּשָׂר וְקִרְמָתִי עֲלֵיכֶם עוֹר וְנָתַתִּי
 ח בָּכֶם רוּחַ וְחַיִּיתֶם וְיָדַעְתֶּם כִּי־אֲנִי ה': וְנִבֵּאתִי כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי
 ט וַיְהִי־קוֹל כֹּה־נִבְאִי וְהָיָה־דָעַשׁ וַתִּקְרְבוּ עֲצָמוֹת עֵצֶם אֶל־
 י עֵצָמוֹ: וְרָאִיתִי וְהָיָה־עֲלֵיהֶם גִּידִים וּבָשָׂר עֲלֵה וְיָקֻרְם עֲלֵיהֶם
 יא עוֹר מִלְמַעְלָה וְרוּחַ אֵין בָּהֶם: וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנֵּבֵא אֶל־הָרוּחַ
 יב הִנֵּבֵא בֶּן־אָדָם וְאִמְרַת אֶל־הָרוּחַ כֹּה־אָמַר ו אֲדֹנָי ה':
 יג מֵאֲרָבַע רוּחוֹת בָּאִי הָרוּחַ וּפְחֵי בְּהַרוּגִים הָאֵלֶּה וַיַּחֲיוּ:
 יד וְהִנֵּבֵאתִי כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי וַתָּבוֹא בָהֶם הָרוּחַ וַיַּחֲיוּ וַיַּעֲמְדוּ עַל־
 טו רַגְלֵיהֶם חֵל גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד: וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם הָעֲצָמוֹת
 טז הָאֵלֶּה כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה הָיָה אֹמְרִים יִבְשׁוּ עֲצָמוֹתֵינוּ
 יז וְאִבְדָּה תִּקְוָתֵנוּ נִגְזַרְנוּ לָנוּ: לִכֵּן הִנֵּבֵא וְאִמְרַת אֵלֵיהֶם כֹּה־
 יח אָמַר אֲדֹנָי ה' הִנֵּה אֲנִי פֹתֵחַ אֶת־קִבְרוֹתֵיכֶם וְהָעֲלֵתִי
 יט אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עִמִּי וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל־אֲדָמַת יִשְׂרָאֵל:
 כ וְיָדַעְתֶּם כִּי־אֲנִי ה' בִּפְתֹּחַ אֶת־קִבְרוֹתֵיכֶם וּבְהַעֲלֹתִי אֶתְכֶם
 כא מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עִמִּי: וְנָתַתִּי רוּחִי בָכֶם וְחַיִּיתֶם וְהִנַּחְתִּי אֶתְכֶם
 כב עַל־אֲדָמַתְכֶם וְיָדַעְתֶּם כִּי אֲנִי ה' דְּבַרְתִּי וַעֲשִׂיתִי נֹאס־
 כג ה':

ענה על סעיף א (חובה).

א. החזון בפרק ל"ז, א'-י"ד הוא ללא ספק חזון הנחמה המפורסם ביותר... ומן המרשימים ביותר בספרות הנבואה כולה.

(י' הופמן, "יחזקאל", עולם התנ"ך)

(1) הסבר מדוע החזון בקטע שלפניך נחשב לחזון נחמה. בסס את דבריך על הכתוב.

(5 נקודות)

(2) באיזו ארץ נמצא יחזקאל כשניבא את החזון שלפניך? (5 נקודות)

/המשך בעמוד 5/

ענה על שניים מהסעיפים ב-ד.

ב. החזון בקטע שלפניך מבוסס על אמרה שהייתה שגורה בפי העם.

(1) צטט והסבר אמרה זו. (3 נקודות)

(2) קרא פסוקים 12-14 בקטע שלפניך.

הסבר כיצד יחזקאל משתמש באמרה של העם כדי לסתור אותה.

בסס את דבריך על הכתוב. (3 נקודות)

ג. המילה "רוח" היא מילה מנחה בחזון, ובאמצעותה יחזקאל מתאר חזון שתחילתו

תחייה פיזית וסופו תחייה רוחנית.

הסבר כיצד המילה המנחה "רוח" תורמת לתיאור של חזון זה ביחזקאל, ל"ז.

ד. קרא פסוקים 11-14 ביחזקאל, ל"ז.

לפניך שני קטעים II-I:

I. פירוש רד"ק לפסוקים 11-14.

והעניין הזה הראה לו הקדוש ברוך הוא למשל, כי בני ישראל יצאו מהגלות שהם בו,

והם בו כעצמות היבשות, על דרך משל.

II. קטע משירו של עמיר בניון.

[...]

ותבוא בהם הרוח יעמדו על רגליהם

חַיִּל גדול מאוד מקברותיהם

העצמות האלה כל בית ישראל

ואז תוכל לראות את הפנים כולן

את מי שלא ראית מאז ומעולם

את אברהם ואת שרה, חוה ואדם

את כל מי שהתגעגע אליו כל כך

[...]

את החזון המתואר בפסוקים 11-14 שקראת אפשר לפרש פירוש סמלי ואפשר לפרש

פשוטו כמשמעו.

איזה משני הקטעים, II-I, מפרש את החזון פירוש סמלי, ואיזה מפרש אותו

פשוטו כמשמעו? הסבר את דבריך, ובסס אותם על הקטעים.

3. חוק

קרא שמות, כ', 14-1. (שים לב! במהדורות תנ"ך אחדות ייתכנו שינויים במספרי הפסוקים.)

א וידבר אלהים את כל־הדברים האלה
ב לאמר: אֲנִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ
ג מאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים: לֹא־יְהִי לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים
ד עַל־פָּנָי: לֹא־תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל־תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל
ה וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ: לֹא־
ז תִּשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קָדָשׁ
ח פֶּקֶד עֹן אָבֹת עַל־בָּנִים עַל־שְׁלִשִׁים וְעַל־רִבְעִים לִשְׁנָאִי:
ט וַעֲשֵׂה חֶסֶד לְאֵלִים לְאַהֲבִי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתַי: לֹא
י תִשָּׂא אֶת־שֵׁם־ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא כִּי לֹא יִנָּקֶה ה' אֶת־
אֲשֶׁר־יִשָּׂא אֶת־שְׁמוֹ לְשׁוֹא:
יא זְכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעֵשִׂיתָ כָּל־
יב מְלָאכָתְךָ: וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַה' אֱלֹהֶיךָ לֹא־תַעֲשֶׂה כָּל־
יג מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתְּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֵמָתְךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר
יד בְּשַׁעְרֶיךָ: כִּי שֵׁשֶׁת־יָמִים עָשָׂה ה' אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ
טו אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל־כֵּן בֵּרַךְ
טז ה' אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ: כִּבֵּד אֶת־אָבִיךָ
יז וְאֶת־אִמְךָ לְמַעַן יָאָרְכוּךָ יָמֶיךָ עַל־הָאָדָמָה אֲשֶׁר־ה' אֱלֹהֶיךָ
יח נָתַן לְךָ: לֹא תִרְצַח לֹא תִגְנוֹב
יט תַּעֲנֶה בְרַעַךְ עַד שָׁקֶר:
כ תַּחֲמוֹד בֵּית רֵעֶךָ
כא תַּחֲמוֹד אִשְׁתִּי רַעַךְ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְשׁוֹרְךָ וְחִמּוֹךָ וְכָל־אֲשֶׁר
כב לְרַעַךְ:

ענה על סעיף א (חובה).

א. (1) יש המחלקים קטע זה לשני חלקים: פסוקים 1-12 ופסוקים 13-14.

הצע הסבר לחלוקה זו. (5 נקודות)

(2) ...עשרת הדיברות הם תמצית [= עיקר] תביעתו של אלוהי ישראל מעמו...

(מ' ויינפלד, "שמות", עולם התנ"ך)

הסבר קביעה זו. (5 נקודות)

ענה על שניים מהסעיפים ב-ד.

ב. קרא פסוקים 8-11 בקטע שלפניך וגם **דברים**, ה', 12-15 (הדיבר 'שבת'): "שמור... את

יום השבת".

(1) מהו הנימוק לאיסור המלאכה בקטע **משמות** שלפניך? (2 נקודות)

(2) בהנמקתו של נוסח **דברים** יש מרכיב הומניטרי ומרכיב של תודעה היסטורית.

(מ' ויינפלד, עשרת הדיברות וקריאת שמע: גילגוליהן של הצהרות אמונה)

ציין מהו כל מרכיב. (4 נקודות)

ג. קרא פסוק 12 בקטע שלפניך.

בדיבר 'כיבוד אב ואם' יש תוספת שאינה בדיברות האחרים.

(1) צטט תוספת זו. (2 נקודות)

(2) קרא גם **דברים**, ה', 16 ('כיבוד אב ואם'): "כבד את אביך ואת אמך... נתן לך".

הדיבר ב**דברים** מרחיב את התוספת שב**שמות**.

מהי ההרחבה, ומה יכולה להיות הסיבה להרחבה זו? (4 נקודות)

ד. "לא תרצח" (פסוק 13).

קרא את הקטע שלפניך מן הפירוש של אבן עזרא לדיבר זה:

'לא תרצח' - בידך; או בלשונך; להעיד עליו שקר להמיתו; או להיותך רכיל; או לתת לו עצה רעה בודון, שתדע שיהרג; או שנגלה לך סוד שתוכל להצילו מן המוות אם תגלהו לו, ולא גילית - אתה כמו רוצח.

(1) הסבר כיצד אבן עזרא מבין את הדיבר "לא תרצח". (3 נקודות)

(2) האם לדעתך הפירוש של אבן עזרא מחזק או מחליש את האיסור לרצוח אדם?

נמק את דעתך. (3 נקודות)

/המשך בעמוד 8/

הבריאה וראשית האנושות

.4

קרא בראשית, ט', 1-17.

- א ויברך אֱלֹהִים אֶת-נֹחַ וְאֶת-בָּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם
ב פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת-הָאָרֶץ: וּמִוְרָאֲכֶם וּחְתֻכֶּם יִהְיֶה עַל כָּל-
חֵית הָאָרֶץ וְעַל כָּל-עוֹף הַשָּׁמַיִם כָּכָא אֲשֶׁר תִּרְמָשׁ הָאָדָמָה
ג וּבְכָל-דָּגֵי הַיָּם בְּיָדְכֶם נָתַנּוּ: כָּל-רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא-חַי לָכֶם
ד יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ בִּירֶק עֵשֶׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת-כָּל: אֶךְ-בֶּשֶׂר
ה בְּנֶפֶשׁ דָּמוֹ לֹא תֹאכְלוּ: וְאֵךְ אֶת-דָּמְכֶם לִנְפֹשְׁתֵיכֶם אֲדָרֵשׁ
ו מִיַּד כָּל-חַיָּה אֲדָרְשָׁנָהּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אָחִיו אֲדָרֵשׁ
ז אֶת-נֶפֶשׁ הָאָדָם: שִׁפְךָ דָּם הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ כִּי בְצַלֵּם
ח אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת-הָאָדָם: וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ שִׂרְצוּ בָאָרֶץ
וּדְבוּ-בָהּ: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-נֹחַ וְאֶל-בָּנָיו אַתּוּ
ט לֵאמֹר: וְאֲנִי הִנְנִי מְקִים אֶת-בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֶת-זֶרְעֲכֶם
י אַחֲרֵיכֶם: וְאֵת כָּל-נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם בְּעוֹף בְּבִהֶמָה
יֵא וּבְכָל-חֵית הָאָרֶץ אִתְּכֶם מִכָּל יֹצְאֵי הַתֵּבָה לְכָל חֵית הָאָרֶץ:
יב וְהִקְמֹתִי אֶת-בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְלֹא-יִכָּרֵת כָּל-בֶּשֶׂר עוֹד מִמֶּי
הַמַּבּוּל וְלֹא-יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל לְשַׁחַת הָאָרֶץ: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
יג זֹאת אוֹת-הַבְּרִית אֲשֶׁר-אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל-נֶפֶשׁ
יד חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹדַת עוֹלָם: אֶת-קִשְׁתִּי נֹתַתִּי בַּעֲנָן וְהִיתָה
טו לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ: וְהָיָה בַּעֲנָנִי עָנָן עַל-הָאָרֶץ
טז וְנִרְאָתָה הַקֶּשֶׁת בַּעֲנָן: וְזָכַרְתִּי אֶת-בְּרִיתִי אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם
יז וּבֵין כָּל-נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל-בֶּשֶׂר וְלֹא-יִהְיֶה עוֹד הַמַּיִם לַמַּבּוּל
יח לְשַׁחַת כָּל-בֶּשֶׂר: וְהִיתָה הַקֶּשֶׁת בַּעֲנָן וְרֵאִיתִיהָ לְזִכָּר בְּרִית
יט עוֹלָם בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין כָּל-נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל-בֶּשֶׂר אֲשֶׁר עַל-
כּו הָאָרֶץ: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-נֹחַ זֹאת אוֹת-הַבְּרִית אֲשֶׁר הִקְמֹתִי
בֵּינִי וּבֵין כָּל-בֶּשֶׂר אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ:

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא פסוקים 8-17 בקטע שלפניך.

בדברי האל שלאחר המבול יש הבטחה לעתיד.

(1) לפי פסוק 11, הסבר את ההבטחה לעתיד. (5 נקודות)

(2) מהו התפקיד של הקשת בענן בהבטחה זו? בסס את דבריך על הכתוב. (5 נקודות)

ענה על שניים מהסעיפים ב-ד.

ב. (1) קרא פסוקים 1-2 בקטע שלפניך, וגם **בראשית**, א', 28.

ציין במה שונה ברכת אלוהים מבחינת היחס בין האדם לבעלי החיים בפסוקים 1-2

בקטע שלפניך מן הברכה שב**בראשית**, א', 28. (3 נקודות)

(2) על פי פסוק 3 בקטע שלפניך ו**בראשית**, א', 29-30, ההרמוניה ששררה בעולם בזמן

בריאתו נפגעה לאחר המבול. הסבר קביעה זו. (3 נקודות)

ג. קרא פסוקים 3-4 בקטע שלפניך.

(1) מהו ההיתר שנתן האל לאדם אחרי המבול, ומהי המגבלה על היתר זה? (2 נקודות)

(2) קרא את הקטע שלפניך מדברי הרב קוק:

אמנם אחרי הרפיון האנושי, הנמשך גם כן מנפילתו המוסרית, ראוי לאכול בשר... אם

כן אותו ההיתר שיצא אחר המבול... לא יהיה נוהג בפועל לעד ולעולם.

(הרב קוק, חזון הצמחונות והשלום)

מהי ההשקפה של הרב קוק בנוגע להיתר זה? מהי דעתך על השקפתו? נמק.

(4 נקודות)

ד. קרא פסוקים 5-6 בקטע שלפניך.

(1) בפסוקים אלה יש איסור חמור מאוד לרצוח אדם.

ציין מהו המבנה הספרותי של החלק הראשון של פסוק 6 (עד האתנחתא), והסבר

את התרומה של מבנה זה להדגשת החומרה של האיסור. הסבר את הנימוק שנתן

הכתוב לאיסור חמור זה. (3 נקודות)

(2) קרא גם **בראשית**, ח', 21.

כיצד פסוק זה יכול להסביר מדוע האיסור המפורש לרצוח אדם ניתן רק אחרי המבול?

הסבר את דבריך. (3 נקודות)

קרא בראשית, י"ח, 16-33.

טו וַיִּקְמוּ מִשֵּׁם הָאֲנָשִׁים וַיִּשְׁקְפוּ
 ז עַל־פְּנֵי סָדֶם וְאַבְרָהָם הֵלַךְ עִמָּם לְשַׁלְחָם: וַהֲ אָמַר הַמֶּכֶסֶה
 יח אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אָנִי עֹשֶׂה: וְאַבְרָהָם הָיוּ יְהִיָּה לְגוֹי גָדוֹל
 יט וְעַצֹּם וְנִבְרָכוּ־בּוֹ כָּל גּוֹי הָאָרֶץ: כִּי יִדְעֻתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר
 יצוה את־בָּנָיו וְאֶת־בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דֶּרֶךְ הַיְיָ לַעֲשׂוֹת
 כ צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן הֵבִיא הַיְיָ עַל־אַבְרָהָם אֶת אֲשֶׁר־
 כב דִּבֶּר עָלָיו: וַיֹּאמֶר הַיְיָ זַעֲקֵת סָדֶם וְעַמּוּדָה כִּי־רָבָה וְחָטְאוּתָם
 כג כִּי כָבְדָה מְאֹד: אֲרִדְהָ־נָא וְאַרְאֶה הַכְּצַעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי
 כד עֲשׂוּ־כָלָה וְאִם־לֹא אֵדָעָה: וַיִּפְּנוּ מִשֵּׁם הָאֲנָשִׁים וַיָּלְכוּ סָדֶמָה
 כה וְאַבְרָהָם עֹדְנָו עִמָּד לִפְנֵי הַיְיָ: וַיֵּגֶשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הָאֵף
 כו תִּסְפֶּה צְדִיק עַם־רָשָׁע: אוֹלֵי יֵשׁ חֲמִשִּׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר
 כז הָאֵף תִּסְפֶּה וְלֹא־תִשָּׂא לְמָקוֹם לְמַעַן חֲמִשִּׁים הַצְדִּיקִים אֲשֶׁר
 כח בְּקִרְבָּהּ: חָלְלָה לְךָ מַעֲשֵׂת וּבְדִבְרִי הַזֶּה לְהַמִּית צְדִיק עַם־
 כט רָשָׁע וְהִיָּה כְצִדִּיק בְּרָשָׁע חָלְלָה לְךָ הַשֹּׁפֵט כָּל־הָאָרֶץ לֹא
 לו יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט: וַיֹּאמֶר הַיְיָ אִם־אֶמְצָא בְּסָדֶם חֲמִשִּׁים צְדִיקִים
 לו בְּתוֹךְ הָעִיר וְנִשְׁאֲתִי לְכָל־הַמָּקוֹם בְּעִבּוּרָם: וַיַּעַן אַבְרָהָם
 לז וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא הוֹאֵלְתִּי לְדִבְרִי אֶל־אֲדָנִי וְאֶנְכִּי עֹפֵר וְאֹפֵר:
 לח אוֹלֵי יַחֲסִדּוֹן חֲמִשִּׁים הַצְדִּיקִים חֲמִשָּׁה הִתְשַׁחִּית בְּחַמְשָׁה אֶת־
 לט כָּל־הָעִיר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית אִם־אֶמְצָא שָׁם אַרְבָּעִים וְחַמְשָׁה:
 לו וַיֹּסֶף עוֹד לְדִבְרֵי אֱלֹהֵי וַיֹּאמֶר אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם אַרְבָּעִים וַיֹּאמֶר
 לו לֹא אַעֲשֶׂה בְּעִבּוּר הָאַרְבָּעִים: וַיֹּאמֶר אֶל־נָא יֵחָר לְאֲדָנִי
 לו וְאֲדַבְּרָה אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם שְׁלֹשִׁים וַיֹּאמֶר לֹא אַעֲשֶׂה אִם־
 לו אֶמְצָא שָׁם שְׁלֹשִׁים: וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא הוֹאֵלְתִּי לְדִבְרִי אֶל־
 לו אֲדָנִי אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֶשְׂרִים וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית בְּעִבּוּר
 לו הָעֶשְׂרִים: וַיֹּאמֶר אֶל־נָא יֵחָר לְאֲדָנִי וְאֲדַבְּרָה אֶךְ־הַפָּעַם
 לו אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֶשְׂרָה וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית בְּעִבּוּר הָעֶשְׂרָה:
 לו וַיֵּלֶךְ הַיְיָ כַּאֲשֶׁר כָּלָה לְדִבְרֵי אֶל־אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב
 לו לְמָקוֹמוֹ:

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא פסוקים 20-23 בקטע שלפניך.

(1) לפי פסוקים אלה, מה ה' מודיע לאברהם? בסס את דבריך על הכתוב. (5 נקודות)

(2) כיצד אברהם מגיב על דברי האל? הסבר, ובסס את דבריך על הכתוב. (5 נקודות)

ענה על שניים מהסעיפים ב-ד.

ב. קרא פסוק 19 בקטע שלפניך.

ציין מהו הייעוד של אברהם על פי דברי האל, והסבר כיצד אברהם מממש את ייעודו לפי המסופר בקטע שלפניך.

ג. קרא פסוקים 23-33 בקטע שלפניך.

הדגם שני אמצעים שאברהם משתמש בהם כדי לשכנע את האל לשנות את החלטתו, והסבר כיצד כל אחד מהם משרת את אברהם במשימתו זו.

ד. קרא פסוקים 23-24 בקטע שלפניך.

(1) יש הטוענים כי יש סתירה בין עקרון הצדק שבפסוק 23 ובין עקרון הצדק שבפסוק 24.

הסבר טענה זו. (3 נקודות)

(2) קרא גם יחזקאל, י"ח, 1-4.

איזה משני עקרונות הצדק שבפסוקים אלה (23-24) עולה בקנה אחד עם העיקרון שיחזקאל מציג בפני העם? הסבר את דבריך, ובסס אותם על הכתובים.
(3 נקודות)

פרק שני — קטע שלא נלמד (12 נקודות)

ענה על שלוש שאלות: על שאלה 6 (חוברה), ועל שתיים מהשאלות 7-9 (לכל שאלה — 4 נקודות).

קרא שמואל א, א', 1-20.

א ויהי איש אחד מן־הרמתים צופים מהר אפרים ושמו אלקנה
ב בן־ירחם בן־אליהוא בן־תחו בן־צוף אפרתי: ולו שתי נשים
שם אחת חנה ושם השנית פננה ויהי לפננה ילדים ולחנה
ג אין ילדים: ועלה האיש ההוא מעירו מימים וימימה
להשתחות ולזבח לה צבאות בשלה ושם שני בני־עלי
ד חפני ופנחס כהנים לה: ויהי היום ויזבח אלקנה ונתן
ה לפננה אשתו ולכל־בניה ובנותיה מנות: ולחנה יתן מנה
ו אחת אפים כי את־חנה אהב וה' סגר רחמה: וכעססה
צרתה גס־פֶּעַם בעבור הרעמה כי־סגר ה' בעד רחמה:
ז וכן יעשה שנה בשנה מדי עלתה בבית ה' כן תכעסנה
ח ותבכה ולא תאכל: ויאמר לה אלקנה אישה חנה למה
תבכי ולמה לא תאכלי ולמה ירע לבבך הלא אנכי טוב
ט לך מעשדה בנים: ותקם חנה אחרי אכלה בשלה ואחרי
י שתה ועלי הכהן ישב על־הפסא על־מוזות היכל ה': והיא
יא מרת נפש ותתפלל על־ה' ובכה תבכה: ותדר נדר ותאמר
ה' צבאות אס־ראה תראה בעני אמתך וזכרתני ולא־
תשכח את־אמתך ונתתה לאמתך זרע אנשים ונתתיו
יב לה' כל־ימי חייו ומזדה לא־יעלה על־ראשו: והיה כי
יג הרבתה להתפלל לפני ה' ועלי שמר את־פיה: וחנה היא
יד מדברת על־לפה רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע ויחשבה
עלי לשכרה: ויאמר אליה עלי עד־מתי תשתכרין הסירי
טז את־ייןך מעליך: ותען חנה ותאמר לא אדני אשה קשת־
רוח אנכי ויין ושכר לא שתיתי ואשפך את־נפשי לפני ה':
טז אל־תתן את־אמתך לפני בת־בליעל כי־מרב שיחי וכעסי
יז דברתי עד־הנה: ויען עלי ויאמר לבי לשלום ואלהי ישראל

יח יִתֵּן אֶת־שִׁלְתְּךָ אֲשֶׁר שָׁאלְתָּ מֵעַמּוֹ: וְהָאָמֵר תִּמְצָא שְׂפַחְתְּךָ
חן בְּעֵינֶיךָ וְתֵלֶךְ הָאִשָּׁה לְדֶרֶכָּהּ וְתֹאכֵל וּפְנִיָּה לֹא־הִי־לָהּ
יט עוֹד: וּשְׂכָמוֹ בִּבְקָר וּשְׂתַחֲוּ לִפְנֵי ה' וּיִשְׁבוּ וּיִבְאוּ אֶל־
ביתם הַרְמָתָה וַיֵּדַע אֱלֹקָנָה אֶת־חֲנָה אִשְׁתּוֹ וַיִּזְכְּרָה ה':
כ וַיְהִי לְתַקְפוֹת הַיָּמִים וַתַּהַר חֲנָה וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ
שְׁמוּאֵל כִּי מֵה' שְׁאֵלְתִּיו:

ענה על שאלה 6 (חובה).

6. קרא פסוקים 1-8 בקטע שלפניך.

א. מהי המצוקה של חנה? בסס את דבריך על הכתוב. (2 נקודות)

ב. כיצד פנינה מתייחסת אל חנה, וכיצד אלקנה מתייחס אליה? בסס את דבריך על הכתוב.

(2 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 7-9.

7. קרא פסוקים 7-18 בקטע שלפניך.

א. בקטע זה מתואר שינוי במצב הנפשי של חנה.

ציין מהו השינוי. בסס את דבריך על הכתוב. (2 נקודות)

ב. הבא מן הכתוב שני דברים שהיו עשויים לתרום לשינוי שתיארת בסעיף א. (2 נקודות)

8. קרא פסוקים 12-18 בקטע שלפניך.

השיחה בין עלי לחנה נפתחת בגערה של עלי כלפיה ומסתיימת בדברי עידוד של עלי לחנה.

ציין שתי דרכי תגובה של חנה כלפי עלי, שגרמו לו לשנות את יחסו אליה. הסבר את דבריך.

9. הקטע שלפניך הוא סיפור על הולדת גיבור לאחר מצוקה.

ציין גיבור מקראי נוסף שנולד אחר מצוקה דומה.

בהצלחה!